

ATITUDINI OSTILE RĂZBOIULUI, REVIZIONISMULUI ȘI ASCENSIUNII FASCISMULUI, OGLINDITE ÎN PUBLICAȚIILE „GORJANUL” ȘI „REVISTA ÎNVĂȚĂTORIMII GORJENE”

de PETRE ARDEIU și CEZAR AVRAM

Bine cunoscuți în istoria țării prin tradițiile lor revoluționare, locuitorii județului Gorj s-au dovedit demni de renumele pe care l-au purtat în istoria luptei pentru progres și independență și în anii grei ai luptei împotriva fascismului, revizionismului și ai războiului hitlerist, când masele populare de aici, făcând front comun cu cele din întreaga țară, sub conducerea Partidului Comunist Român, s-au ridicat cu hotărâre pentru stăvilirea setei de putere a acelor care promovau teoriile reacționare, retrograde, mistice, ce ridicau la rang de lege forța și crima, exploatarea și ura.

Un rol remarcabil în mobilizarea la luptă, în răspîndirea cuvîntului celor mai înaintate forțe ale societății l-a avut presa progresistă, care a oglîndit năzuințele și frămîntările poporului, devenind unul din mijloacele prin care partidul comunist și-a exercitat în mod mai complet rolul de conducător. Periodicul „Gorjanul”, organ independent săptămînal apărut la Tîrgu-Jiu între 15 martie 1924 și 31 decembrie 1947, „Revista învățătorimii gorjene”, organul „Societății învățătorilor din județul Gorj” publicat în perioada ianuarie 1930 – decembrie 1940, ca și ziarele „Facia Muncii” din Rimnicul Vițea, „Gînduri Noi” din Craiova, „Blocul”, „Școala Mehedințului” din Turnu Severin, „Orizonturi” din Slatina și Caracal, au inserat în paginile lor numeroase articole prin care au demascat deopotrivă teoriile reacționare, retrograde și profund dăunătoare neamului românesc ca și metodele fasciste de guvernare, ridicîndu-se cu hotărâre pentru apărarea civilizației, independenței și suveranității țării amenințate grav de fascism.

Răspunzînd teoriilor fasciste menite a pregăti subjugarea poporului român, „Gorjanul” nr. 18/1927 a publicat documentul și înfăcăratul articol „Patria” semnat de D. Pupăză. Aici, după o descriere amplă și justificată a bogățiilor și frumuseților patriei și o evidențiere a principalelor momente din istoria luptei pentru independență și libertate, autorul a lansat un patriotic apel către cititori: „...să ne iubim patria mai presus de orice. Aceasta să ne fie crezul de fiecare clipă. Acela ce nu iubește pămîntul pe care-l calcă și care-l adăpostește, nu se iubește nici pe el nici pe aproapele său”.¹ Analizînd viața social-politică românească, același autor, în articolul „Generația indolenței” apărut într-un alt număr al periodicului amintit, s-a declarat nemulțumit de educația pe care o primesc tineretul, de curentele politice reacționare care prindeau teren în societatea românească, D. Pupăză fiind adeptul unei riposte hotărîte a maselor populare. Ne trebuie o primenire adîncă în toată alcătuirea socială și națională de azi... o luptă aprigă contra politicii rău înțeleasă, de azi, o înlăturare a lașității de gîndire și un avînt puternic pentru înțelegerea lumii școlii...²

Folosindu-se de succesul reputat de dr. N. Lupu la Societatea Națiunilor în apărarea păcii, „Gorjanul” a făcut cu acest prilej o amplă și documentată analiză a situației politice internaționale, cerînd o mai intensă angajare din partea statelor membre ale înaltului forum în lupta pentru apărarea păcii, pentru excluderea războiului. „Am fi oare prea exigenți dacă am cere ca cel puțin între membrii actuali ai Societății Națiunilor, războiul să fie interzis chiar și în cazurile tolerate prin pact...”³

În vederea realizării unui climat de pace se preconiza o vie propagandă pentru dezarmare, din partea tuturor factorilor responsabili, subliniindu-se rolul deosebit al presei mondiale cu ajutorul căreia ar trebui să se pornească „o mare cruciadă avînd ca deviză – Război războiului”.⁴ Manifestînd puternice tendințe progresiste, Gheorghe Lăscăteu, în articolul „Forță și drept”, s-a pronunțat împotriva forței „puternicilor zilei care fac ce vor”,⁵ pentru dreptate și pace între toate popoarele, fie mic sau mare. Cu completitudine în articolul „Geneva”, același autor a pus în discuție aceeași complexă problemă – realizarea păcii –, pentru care Societatea Națiunilor trebuia „să lupte pe toate căile pentru întîietatea dreptului, dîndu-l cui se cuvine, nu cui e mai tare...”⁶ Periodicul citat mai sus, ca și alte ziare apărute în țară, a avut în preocupări dezvoltarea pregătirilor de război ale unora din

țările europene, pentru că „războiul este cea mai odioasă și cea mai imensă crimă ce se săvârșește în omenire”.⁷ Lie Cojocaru, autorul articolului „Pax perpetua”, arătând maturitate și înțelegere a situației reale, a demascat intensele pregătiri pentru un nou flagel „în marile laboratorii din toate colțurile lumii”,⁸ unde „pe fundul eprubetelor... se prepară gaze toxice și asfixiante”⁹ și unde se „cercetează noi mijloace de asasinare savantă a milioane de oameni”.¹⁰ În continuare, autorul a luat poziție față de sentimentul de autolinăștire a conducătorilor popoarelor; ce se credeau adăpostii prin încheierea unor tratate internaționale fără acoperire, creduli și încrezători în frazeologia țărilor care pregăteau cu intensitate un nou război. „Adăpostii la umbra răcoroasă a frazelor umanitariste, purtând unii cu glorie, alții cu mîhnire cicatricea rănilor primite, conducătorii neamurilor par a nu vedea spectrul demonic și rece al unor mari conflicte armate... Iluzia păcii perpetue este ultima utopie a veacului”.¹¹ Fără a se considera războiul ca ceva inevitabil, ziarul a subliniat în repetate rînduri necesitatea unirii tuturor forțelor pașnice, cerință obiectivă în lupta de a transforma acest pericol în ceva evitabil, „ca și ciuma, holera și alte molime care de pe vremea lui Pasteur nu mai au puterea de odinioară și nu mai îndrăznesc să se arate în Europa și nici pe aiurea”.¹² Același săptămînal a menționat necesitatea prevederii pactelor și tratatelor cu sancțiuni concrete în caz de încălcare, fără de care „un stat pornit spre război sfîșie-se-va de semnăturile de la Paris atît cît se sfîșiește un tren blindat de un melc fără ghioace, care ar vrea să-i țină calea”.¹³ Întărîndu-ne această convingere, Simion Mehedinți în articolul „Pe drumul păcii” concluziona: „Pînă nu se vor putea lua măsuri efective, stafia războiului se înalță mai amenințătoare decît oricînd”.¹⁴

Dezbateri aprinse în coloanele săptămînalului au provocat și teoriile federalizării statelor europene pe baze politico-economice, semnatarii articolelor ridicîndu-se cu hotărîre împotriva acestor idei, argumentînd că „tendința de hegemonie a statelor mari, sau a celui mai puternic dintre ele, de a îngeunuchia economiceste și apoi politiceste statele mici...¹⁵ nu este folositoare națiunilor care nu vor renunța „așa de ușor la tendințe, la felul lor de viață și la sentimentul naționalist, ca apoi să treacă sub robia regimului federativ, atunci cînd se simt destul de bine între frontierele lor”¹⁶ Dovedind realism, în continuare, s-a afirmat că națiunile nu vor pentru că nu

„înteleg să servească drept deșeu de desfacere nici al produselor industriale germane, nici al celor franceze ori engleze, ca apoi să suporte robia politică a acestora”.¹⁷

Grija pentru viitorul omenirii, pentru apărarea păcii, și-a găsit un spațiu important în coloanele „Gorjanului”. Articolele ca „Viitor tulbure”, „Asupra păcii”, „Miroase a praf” etc. au analizat în profunzime situația politică internațională, atrăgând atenția asupra numeroaselor focare de război, îndoindu-se de eficiența tratativelor bazate pe forță și neadevăr. V. Uscătescu, în articolul „Dezarmarea”, a concluzionat că lipsa măsurilor eficiente impuse de Liga Națiunilor fac ca dezarmarea să se prezinte ca o „gogoriță pe care nimeni nu o mai ia în serios, câtă vreme Japonia este în război de cucerire împotriva Chinei, când Germania se pregătește pentru revanșă..., când Italia caută alte aliate...”.¹⁸ Același autor, după venirea lui Hitler la putere, s-a ridicat cu hotărâre împotriva imitatorilor, atrăgând atenția asupra profundelor implicații pe care politica fascistă le-ar avea asupra României „Hitler în cartea sa Mein Kampf spune că lupta și războiul sînt sfinte, iar în locul popoarelor mici trebuie să troneze vigurosul popor german... Ridicînd naționalismul la o doctrină în care premărește egoismul și brutalitatea, el pregătește pentru ziua de mîine robia celorlalte popoare, în folosul său... Mistica hitleristă nu numai că nu are nimic comun cu aspirațiile acestui neam, dar chiar voește disoluția lui, voește să pună stăpînire și pe noi”.¹⁹ Referitor la aceeași problemă, încă din anul 1929 amintitul periodic scria : „...să ne ferim de imitație, căci nici oamenii, nici popoarele nu se aseamănă ; nu ne trebuie nici un Mussolini, nici o armată fascistă, nu ne trebuie cete de voinici”.²⁰ Atentă față de întreaga evoluție politică europeană, gazeta a sesizat și comunicat cititorilor orice schimbare în raportul de forțe dintre principalele state europene, urmărind cu prioritate evoluția țărilor fasciste, care prin politica lor de înarmare și creare a noi focare de război, puneau în grav pericol pacea și securitatea statelor europene și implicit a României.

Semnificativ mi se pare modul matur și vizionar al comentării în paginile „Gorjanului” a alianței politice și militare a Germaniei, Italiei și Ungariei. „...pericol mare amenință a prinde iarăși bătrîna Europă ce abia-și duce trupu-i hodrogit... Este absurd să se mai întrebă cineva care-i scopul acestei alianțe, cînd în Germania, cancelarul Hitler face declarații publice că idealul său, și al fiecărui german, este restaurarea

Germaniei înainte de tratatul de la Versailles... să nu vedem noi pericolul ce ne amenință, când în Extremul Orient tunul și mitraliera seceră zilnic mii de suflete ale rasei galbene și pregătesc baia singelui ce va scălda întreaga omenire?”.²¹

Sesizând tendințele cotropitoare ale statelor fasciste, deși acestea încercau să apară doritoare de pace, după o pătrunzătoare și amplă analiză a situației existente, în toamna anului 1934 gazeta a scris cu îngrijorare: „Ceva se pregătește. În Extremul Orient, Japonia vrea din nou să-și încerce norocul. În Europa, unitățile italiene se deplasează spre Marea Roșie și sînt gata să atace Abisinia. Numai atît n-ar fi nimic... dar Germania și Ungaria abia așteaptă... se pare că un nou măcel mondial pregătește”.²²

Problema războiului a continuat să constituie una din problemele importante ale săptămînalului gorjan. Învățătorul V. Popa Măceșanu, în articolul „Între pace și război” publicat în primăvara anului 1935, s-a arătat un fin analist al situației existente și un realist prevestitor. „Dincolo de paravanul conferinței dezarmării și bunelor intențiuni pacifiste, se lucrează febril la aruncarea omenirii în vîltoarea unui nou măcel... semnificativ apare faptul că Germania bate cărțile pe față. Prin organizarea serviciului militar obligatoriu, a căicât clauzele militare ale tratatului de la Versailles. În lumina acestor realități izbucnirea uraganului este inevitabilă”.²³

Amenințările Italiei împotriva Abisiniei au fost nelipsite de o notă de sarcasm, fiind relevate în articolul „Între Italia și Abisinia”. „Abisinia este unul dintre cele mai bogate și mai complete ținuturi de pe glob... Sub pretext că vor să civilizeze lumea, englezii și francezii stăpînesc jumătate din Abisinia... Italia vrea să le mai vină în ajutor... ca să mai civilizeze și ea... în consecință, raporturile se încordează, iar Italia mobilizează și trimite trupe în Africa”.²⁴ Urmărind cu vădită îngrijorare soarta tristă a Abisiniei, ziarul concluzionează prin note puternice de patriotism, într-un alt număr, prin articolul „Abisinia – tragedia unui popor”. „Noi românii putem trage o a-dîncă învățătură din cele ce se petrec în îndepărtata Etiopie. De la umilul muncitor pînă la cei din vârful piramidei sociale, pe toți un fior să ne străbată de ce va fi și ce vom fi mîine. Oricum ar fi astăzi, tot mai rău va fi cînd dușmanul va ridica sabia asupra noastră și pe noi ne va găsi abia în ceasul al XI-lea. Tragedia Abisiniei să stea vie în mințile noastre”.²⁵

Exprimînd în paginile sale sentimentul poporului român, dorința sa de pace, de condamnare a fascismului, cea altă

revistă gorjană a făcut o aspră critică metodelor și mijloacelor folosite de fasciști pentru a-și înlătura adversarii politici. Exponent al atitudinii învățătorimii din acest județ, revista condamnă asasinatul folosit în cazul lui L. Barthou și regelui Alexandru al Iugoslaviei.²⁶

Descriind cu durere soarta tristă a Austriei, căzută victimă a agresiunii fasciste, „Gorjanu” a consemnat în articolul „Pe mormîntul Austriei (sub semnătura lui P. Nicolescu-Monu): „Cisma prusacă, în virtutea rudeniei dintre ei, a omorît-o. Noi asfixiere ce ne-o puse la îndemînă cu multă bunăvoință, nu putem să nu îndeplîngem soarta Austriei”.²⁷ Manifestîndu-și solidaritatea cu țările care au căzut victimă agresiunii fasciste, ziarul amintit a scris cu o pronunțată notă de îngrijorare în anul 1938: „Germania, dornică de cuceriri teritoriale, a pretins o bună parte din teritoriul Cehoslovaciei... Cehoslovacia opunînd rezistență, Hitler a amenințat cu războiul, discursurile rostite de el nefiind altceva decît o pledoarie în favoarea groaznicului măcel”.²⁸

Intensificarea propagandei fasciste în lume și ridicarea organizațiilor fasciste din interiorul țării la lupta pentru cucerirea puterii politice a determinat pe Mătache Ionescu să redacteze și să publice articolul „Țară vîndută”, notînd cu tristețe și îngrijorare: „În iarna pierzaniei, pe ulițele deznădejdei românești, ninge cu lacrimi. În întunericul despicaț de licăririle de fulger ale răzburării, se proiectează pentru o clipă spectrul hidos al strigoilor cu ghiare de sînge smulse din inima caldă a prăzii. Ei au totul de vînzare. Și țară, și părinți, și conștiință. Chiar ei sînt de vînzare! Un popor vîndut de ai săi, pentru bani! Români, în țara vîndută, cadențați în marș funerar, trec trădătorii și sînt mulți ca lacrimile noastre”!²⁹

În același an, 1938, în coloanele ziarului s-a menționat că „în județul Gorj o serie de profesori, avocați, meseriași, țărani și elemente burgheze au votat contra noii Constituții”.³⁰

Exprimînd îngrijorarea față de spectrul războiului necruțător ce se apropia, „Revista învățătorimii gorjene” a consemnat: „...sîntem înconjurați de dușmani care ne cer revizuirea tratatelor și care anunță că războiul de mîine nu va mai fi războiul sîrmelor ghimpate, nici al grenadelor, nici al tunurilor, ci al avioanelor și al gazelor asfixiante”.³¹ În fața pericolului revizionist, pe care fascismul îl aduce cu sine, ca o parte componentă a cortegiului de crime, misticism și incultură, presa

din Oltenia a dat o ripostă hotărâtă acestor concepții, condamnând cu tărie politica de trădare națională a organizațiilor fasciste din interiorul țării în frunte cu garda de fier, ca și politica statelor fasciste revizioniste. Începând cu articolul „Pace sau război”³² al lui Aurelian Motomancea, continuând cu articolele „Vecini și ...frați”,³³ „Visul lui Janos”,³⁴ „Politica revanșardă a Ungariei”,³⁵ „Pericolul maghiar”,³⁶ ș.a.m.d., sub semnăturile lui George Lascateu, Ilie Cojocaru, N. Lungescu etc., editorialul gorjan a subliniat în repetate rânduri că „propaganda șovinistă este acțiunea grofilor expropriati prin reforma agrară din România”³⁷ ce doresc „revizuirea frontierelor, cu scopul de a-și relua în stăpânire latifundiile din statele succesorale, și în special din România”.³⁸

Concomitent ziarul a înserat în paginile sale cuvântările unor oameni politici români ca Gheorghe Tătărăscu, Nicolae Titulescu, Gheorghe Duca etc., argumentând cu aceasta și reliefând voința întregii națiuni române de a apăra pământul sfânt al țării împotriva pretențiilor venite din partea puterilor fasciste.

Față de măsurile luate de guvernul român, măsuri înclinând spre dictatură și imitarea metodelor fasciste, Congresul învățătorilor gorjeni a protestat cu tărie în februarie 1933, votând o moțiune clară și tăioasă împotriva acestor măsuri. Organul de presă al învățătorimii de peste aceste meleaguri a consemnat această moțiune prin care întregul Congres „protestează energetic contra acestor permanente nesocotiri cerând cu toată tăria... să se renunțe la măsurile abuzive luate de guvern”.³⁹ În același timp ziarul Gorjanul a devenit ecoul amplelor manifestații antirevizioniste care au avut loc în Gorj ca și în toată Oltenia, exprimând cu acest prilej hotărârea tuturor românilor de a apăra cu prețul vieții hotarele țării. Descriind Manifestația antirevizionistă de la Tîrgu-Jiu (organizată la 28 mai 1933 – n.n.) ziarul nota: „aceasta a fost o grandioasă manifestațiune, spre a se protesta împotriva celor ce cred – în nebunia lor – că actuala hartă a Europei s-ar mai putea schimba și că popoare cu tradiție și civilizație mai pot fi din nou roabe neamurilor mongolo-teutonice, reduse azi în hotarele lor firești”.⁴⁰ În continuare ziarul a reprodus cuvântările personalităților participante din care desprindem pe cea a lui Miron Constantinescu, președintele secțiunii locale a Ligii culturale, care a arătat printre altele că „tratatele de pace, pe baza cărora s-au trasat actualele frontiere ale neamurilor, au absor-

bit rituri de sînge. Ele nu pot fi călcate cu atîta ușu înță".⁴¹ Cu prilejul acestei manifestații ca de altfel și la cea din 14 aprilie 1935 de la Aninoasa – Gorj, mîile de participanți prezenți – țărani, elevi, profesori, învățători, funcționari – și-au exprimat cu acest prilej întreaga și energica lor hotărîre de a nu ceda „nici o brazdă din pămîntul scump al țării, fără a-l fi apărat cu prețul vieții lor”.⁴² Alte numeroase articole ca „Războiul bate la ușe”, „Între pace și război”, „Italia antirevizionistă?”, „Românii și revizionistii” sau cele referitoare la marile manifestații antirevizioniste vor constitui puternice semnale de alarmă pentru opinia publică românească și străină împotriva pericolului pe care forța fascistă europeană o reprezenta pentru integritatea statelor, și în același timp un puternic catalizator pentru unirea energiilor maselor populare în apărarea integrității și suveranității popoarelor. Edificator este, de exemplu, articolul „Fără sînge, nici o brazdă” publicat sub semnătura lui Adrian N. Popescu – Sohodol, care făcînd o penetrantă analiză a situației politice a Europei anului 1933 constata cu tristețe că „în urma trecutului acord de la Munchen – unde marile puteri din Europa, într-un moment de slăbiciune, au recunoscut Germaniei o porțiune din Cehoslovacia, pare-se că această rezolvătoare stare de lucruri, fiind socotită ca o slăbiciune din partea statelor doritoare de pace din Europa, a lăsat mîna liberă altor state răpitoare, care s-au grăbit găsînd momentul oportun să se arunce ca niște fiare pe stîrvul rămas încă în viață, să-l sfîșie fără cruțare... fără sînge nici o brazdă!... Ceea ce înaintașii ne-au lăsat prin singele vărsat de ei tot prin sînge trebuie să păstrăm sau să pierdem”.⁴³

Instaurarea dictaturii regale în februarie 1938, măsurile luate și impunerea noii Constituții au stîrnit un val de protest în Gorj. Cele două gazete locale au ilustrat în paginile lor această stare de lucruri. Devenind ecou al protestului învățătorimii gorjene exprimat în cadrul Congresului din 1938 și cu ocazia diverselor întruniri, Revista învățătorimii gorjene a cerut în numele acestora renunțarea la măsurile dictatorilor și respectarea libertăților cetățenești.⁴⁴

Obligarea României de a accepta Dictatul de la Viena a produs o explozie de nemulțumire în toate straturile sociale românești, maselor populare din întreaga țară manifestîndu-și cu tărie hotărîrea de a se opune cu arma în mînă răpirii nordului Transilvaniei. În articolul „Azi nu, d-le conte!”, Gh. Lascateu a scris cu vădită durere: „cînd scriu rîndurile de față

jumătate din trupul Ardealului nostru scump și drag va fi căzut iarăși sub stăpînirea străină... Mîntea refuză să priceapă cum s-a putut înfăptui această nemaipomenită nelegiuire. Dictatul de la Viena e tot ce-a putut să conceapă o minte omească mai absurd".⁴⁵ În continuare autorul a subliniat faptul că „acest Dictat n-are la bază nici un temei de drept și de aceea e cu desăvîrșire imoral”.⁴⁶ Aceeași convingere despre evidenta nedreptate care se făcuse României răzbată și din alte articole din care reținem „Ardealul”, „Dictatul de la Viena”, sub semnătura lui A. Coteanu.

Considerînd fascismul ca străin spiritului poporului român, masele populare din Gorj alături de cele din întreaga țară au condamnat cu fermitate mijloacele folosite de fascism în drumul spre putere: forța, misticismul, corupția, crima. Atît „Gorjanul” cît și „Revista învățătorimii gorjene” au publicat numeroase articole de condamnare a acestor practici. Odiosul asasinat al lui I. G. Duca va fi puternic înfierat de întreaga suflare a Gorjului” care blesteamă cu ultima energie această abominabilă crimă”.⁴⁷ Profesorul Dem. C. Negrescu, în articolul „Anul mormintelor”, a notat cu vădită îngrijorare despre realitățile momentului: „ai pornit la drum cu cel mai ordinar asasinat și ai adunat în cale atîtea vieți mărețe, văduvind popoarele de înțelepciunea și ocrotirea lor; azi poposești la răscruciul celui mai nemernic atentat... regele Alexandru al Iugoslaviei cade răpus mișelește; alături, simbolul și profetul păcii... Louis Barthou ca și Duca al nostru...”.⁴⁸

Aceeași condamnare categorică a metodelor fasciste de înlăturare a rivalilor politici o găsim și în articolele „Jertfa marelui bărbat Duca”, publicate în cele două organe de presă din județul Gorj. Referitor la asasinatul lui L. Barthou și regelui Alexandru, „Revista învățătorimii gorjene” a consemnat că „învățătorimea română înfierînd odiosul asasinat și pe autorii lui, animată de alese sentimente de pace pe care o propovăduiește, e gata oricînd pentru a opri orice tendințe de a schimba configurația hotarelor statelor europene, fiindcă păstrarea lor înseamnă păstrarea păcii”.⁴⁹ Un alt articol intitulat „I.G. Duca” apărut sub semnătura lui Constantin V. Cătuș în organul de presă al învățătorimii gorjene a subliniat că odiosul asasinat „a zguduit pînă în adîncul sufletelor tot poporul acestor locuri”.⁵⁰ Revista a făcut în același timp o exactă și necesară precizare scriind că „fînărul căruia i-a trecut prin cap funestul gînd și pe care l-a aplicat cu atîta cruzime nu este

expresia generației tineretului românesc de azi, care l-a dezaprobat profund. Gestul de la Sinaia ne doare, țara simte profund pierderea primului său cetățean...".⁵¹ Incriminând pe autorii morali ai acestor crime, „Gorjanul” nota referitor la asasinarea lui Duca: „C. Zelea Codreanu, care a ucis pe Mănciu la Iași, a pregătit moralmente asasinarea celui mai înzestrat și mai bun român – Ion Duca. Aceasta este cea mai abjectă faptă ce poate încolți în creierul unei făpturi omenesti degenerate. Socotesc că nici un balcanic din lume nu închide între zidurile lui asemenea făpturi... Fapta aceasta abominabilă îți repugnă, dar în același timp te dezgustă și te revoltă”.⁵² Săptămînalul mai sus citat a condamnat cu fermitate uciderea pe patul spitalului Brîncovenesc a lui Mihail Stelescu: „Zece tineri studenți crescuți la școala nenorocită a unui om care nu a dat nimic pentru cultura românească (C.A. Cuza)... au ciuruit cu gloanțe, au ciopârțit cu barda blestemată trupul unui bolnav, așezat pe patul de suferință... Asemenea crimă oribilă nu s-a pomenit în trecutul nației românești”.⁵³ atentatul asupra rectorului Universității din Iași a fost de asemenea înfierat cu tărie în coloanele cotidianului: „Mișleasca faptă a celor trei atentatori a înfipt adînc pumnalul în inima țării. Gestul scelelat a fost blestemat de nația întregă care nu poate tolera sistemul acesta barbar de destrămare, prin suprimarea valorilor ei”.⁵⁴

Iată, succint, cum presa progresistă de pe aceste meleaguri a contribuit la răspîndirea cuvîntului celor mai înaintate forțe ale societății, oglindind năzuințele și frămîntările poporului în acei ani de grea cumpănă.

NOTE

¹ „Gorjanul”, an IV (1927), nr. 18 din 2—9 iunie, p. 1.

² Idem, an. V (1928), nr. 29 din 1—8 august, p. 1.

³ Idem, an. IV, (1927), nr. 29—30 din 12—20 septembrie, p. 3.

⁴ Idem.

⁵ Idem, an. V (1928), nr. 3 din 15—23 ianuarie, p. 1.

⁶ Idem, an VI (1928), nr. 12, 13 din 31 martie, p. 4.

⁷ Idem, an XV, (1938), nr. 128 din 3 martie, p. 2.

⁸ Idem, an. V (1928), nr. 6 din 25 februarie, p. 1.

⁹ Idem.

¹⁰ Idem.

¹¹ Idem.

- 12 Idem, nr. 33—34 din 8—15 septembrie, p. 3.
- 13 Idem.
- 14 Idem.
- 15 Idem.
- 16 Idem.
- 17 Idem, an VI, (1929), nr. 34, din 18 septembrie, p. 2.
- 18 Idem, an X (1933), nr. 11, din 26 martie, p. 1.
- 19 Idem, nr. 23 din 23 iunie, p.1.
- 20 Idem, an VI (1929), nr. 28—29 din 1—8 august, p.1.
- 21 Idem, an X (1933), nr. 12 din 5 aprilie, p. 2—3.
- 22 Idem, an XI (1934), nr. 48 din 30 noiembrie, p. 1.
- 23 Idem, an XII (1935), nr. 13—14 din 10 aprilie, p. 7.
- 24 Idem, nr. 31—32 din 1—7 august, p. 1—2.
- 25 Idem, an XIII (1936), nr. 17 din 10 mai, p. 3.
- 26 „Revista învățătorimii gorjene“, an V (1934), nr. 9—10, p. 5.
- 27 „Gorjanul“, an XV (1938), nr. 11 din 28 martie, p. 1
- 28 Idem, nr. 35—36 din 22—30 septembrie, p.4.
- 29 Idem, an XV (1938), nr. 1 din 1—8 ianuarie, pagina 1.
- 30 Idem, nr. 8 din 28 februarie — 8 martie, pag. 3.
- 31 „Revista învățătorimii gorjene“, an V (1934), nr. 1—2, pag. 4.
- 32 „Gorjanul“, an I (1922), nr. 2 din 19 ianuarie, p. 1.
- 33 Idem, an V (1928), nr. 20—21 din 8—15 iunie, p. 1.
- 34 Idem, an VI (1929), nr. 31—32 din 22—31 august, p. 3—4.
- 35 Idem, nr. 28—29 din 1—8 august, p. 1.
- 36 Idem, nr. 25—26 din 8—15 iulie, p. 1.
- 37 Idem, nr. 28—29 p. 1.
- 38 Idem.
- 39 „Revista învățătorimii gorjene“, an IV (1933), nr. 3 din martie p. 10—13.
- 40 „Gorjanul“, an X (1933) nr. 19—20 din 25—31 mai, p. 3.
- 41 Idem.
- 42 Idem.
- 43 Idem, an XV (1938), nr. 43—44 din noiembrie p. 4.
- 44 „Revista învățătorimii gorjene“, an X (1938), nr. 11—12, p. 4—5.
- 45 „Gorjanul“, an XXII (1940), nr. 35 din 24 septembrie, p. 2.
- 46 Idem.
- 47 Idem, an X (1933), nr. 47—48 din 25—31 decembrie, p. 41.
- 48 Idem, an XI (1934), nr. 41—42 din 24 octombrie, p. 1.
- 49 „Revista învățătorimii gorjene“, an V (1934), nr. 9—10, p. 5.
- 50 Idem, nr. 1—2, p. 2—6.
- 51 Idem, p. 5.
- 52 „Gorjanul“, an XIII (1936), nr. 28—29/26 iulie 1936, p. 4.
- 53 Idem, p. 3.
- 54 Idem, an XIV (1937), nr. 11—12/31 martie 1937, p. 4.